

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

2

SIRA SAYISI: 63

Nükleer Enerjinin Barışçıl Amaçlarla Kullanımına Dair Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ürdün Haşimi Krallığı Hükümeti Arasında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri Komisyonu Raporu
(1/293)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

- **1/293 Esas Numaralı Tasarının**
  - TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı 4
  - Gerekçesi 4
- **Dışişleri Komisyonu Raporu 6**
- **Muhalefet Şerhi 8**
- **Tasarı Metni 9**
- **Dışişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin 9**
- **Anlaşma Metni 10**

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı: B.02.0.KKG.0.10/101-370/2732

22/8/2011

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığımıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 8/8/2011 tarihinde kararlaştırılan "Nükleer Enerjinin Barışçıl Amaçlarla Kullanımına Dair Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ürdün Haşimi Krallığı Hükümeti Arasında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (1/293)	
ESAS	Dışişleri Komisyonu
TALİ	Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu

GEREKÇE

Nükleer Enerjinin Barışçıl Amaçlarla Kullanımına Dair Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ürdün Haşimi Krallığı Hükümeti Arasında İşbirliği Anlaşması; nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla kullanımı alanında bilimsel, teknik ve ekonomik işbirliğinin çerçevesini çizmek üzere hazırlanmıştır.

Türkiye ile Ürdün bu kapsamda bir anlaşma imzalayarak, nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla kullanımı konusunda bahse konu işbirliğini, ulusal nükleer programlarının ihtiyaçları ve önceliklerine uygun olarak geliştireceklerdir. İşbirliği, nükleer enerjinin barışçıl kullanımı için gelecekte ortak projelerin gerçekleştirilmesine imkan tanıyacaktır. Önemli miktarda uranyum kaynaklarına sahip olan ve nükleer güç santrali kurmayı planlayan Ürdün ile ülkemiz arasında imzalanacak işbu Anlaşma, nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla kullanımına yönelik olarak, nükleer güç santralleri ve nükleer yakıt çevrimi teknolojileri alanlarında işbirliği faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesine olanak sağlayacaktır.

Türkiye ile Ürdün arasındaki işbu Anlaşma kapsamında aşağıdaki alanlarda karşılıklı işbirliği yapılması planlanmaktadır:

- Nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla kullanımı alanında, bilimsel araştırma ve eğitim ve öğretimde insan kaynaklarının geliştirilmesi;
- Kontrollü füzyon;
- Nükleer güç ve araştırma reaktörlerinin saha çalışmaları, tasarımı, inşası, işletmeye alınması, işletilmesi ve modernizasyonu, test edilmesi ve bakımı ile işletmeden çıkarılması;

- Nükleer güç ve araştırma reaktörleri için yakıt demetleri ve ekipmanlar dahil nükleer maddelerin temini ve nükleer yakıt çevrimi hizmetlerinin ve işbu Anlaşma kapsamındaki diğer ilgili hizmetlerin temini;

- Uranyum yataklarının araştırılması ve amenajmanı;

- Nükleer güvenlik ve radyasyondan korunma faaliyetleri de dahil olmak üzere, nükleer güç ve araştırma reaktörlerinde kullanım için gerekli nükleer malzemeler dahil, malzemelerin üretimi, bileşenlerinin geliştirilmesi, tasarımı ve üretimi, gelişmiş ve yenilikçi nükleer reaktör ve nükleer yakıt çevrimi teknolojilerinin geliştirilmesi;

- Nükleer güvenlik ve lisanslama, radyasyondan koruma ve çevre yönetimi, acil durum müdahale planlaması ve nükleer veya radyolojik kaza halinde hazırlıklar ve radyoaktif atık yönetimi;

- Nükleer ve radyoaktif madde sayımı ve kontrolü;

- Nükleer emniyet;

- Nükleer madde dahil malzemelerin taşınması, üretimi ve temini;

- Radyoizotopların üretimi ve uygulanması;

- Radyasyon teknolojilerinin uygulanması ve ilgili tesislerin yapımı;

- Su kaynaklarının yönetimi ve desalinasyonu.

Sonuç olarak; Ürdün ile bu çerçevede bir anlaşma imzalanmasının, nükleer teknolojiye sahip olma kararlılığında olan ülkemize önemli katkılar sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

10 Kasım 2011

Esas No: 1/293

Karar No: 65

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışışleri Bakanlığı tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulunca 22/8/2011 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan ve Başkanlıkça 1/10/2011 tarihinde tali komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna, esas komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilen “Nükleer Enerjinin Barışçıl Amaçlarla Kullanımına Dair Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ürdün Haşimi Krallığı Hükümeti Arasında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı” Komisyonumuzun 2/11/2011 tarihli 8 inci toplantısında Dışışleri Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve Türkiye Atom Enerjisi Kurumu temsilcilerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

Tasarı ve gerekçesi incelendiğinde, 17 Şubat 2011 tarihinde imzalanan Nükleer Enerjinin Barışçıl Amaçlarla Kullanımına Dair Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ürdün Haşimi Krallığı Hükümeti Arasında İşbirliği Anlaşmasının, Türkiye ve Ürdün arasında nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla kullanımı alanında bilimsel, teknik ve ekonomik işbirliğinin çerçevesini çizmek amacıyla hazırlandığı anlaşılmıştır.

Komisyonumuzda Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmelerde, Tasarıyla ilgili genel sunuşlar kapsamında ve Komisyon üyelerimizin sorularına yanıt olarak hükümet temsilcileri tarafından,

- Önemli ölçüde uranyum rezervinin yeni ortaya çıkarıldığı Ürdün’ün, hızla artan enerji ihtiyacını karşılamak için 2007 senesinde nükleer enerji üretimine geçeceğini açıkladığı ve nükleer santral kurma çalışmalarını başlattığını, Ürdün’ün nükleer santral projesinin henüz ihale aşamasında olduğu,

- Anlaşmanın, Ülkemizin nükleer enerji kullanımı ve nükleer teknolojiye sahip olma konusundaki kararlılığı doğrultusunda Ürdün tarafından gelen talep üzerine imzalanan çerçeve nitelikte bir metin olduğu,

- Anlaşma kapsamında iki Ülkenin, kendi nükleer enerji programlarının önceliklerine ve ihtiyaçlarına göre işbirliği yapacakları ve ortak projeler gerçekleştirecekleri,

- Anlaşma ile nükleer santraller ve nükleer yakıt çevrimi teknolojileri alanında da işbirliği imkanlarının doğacağı,

- Ülkemizin nükleer santral işletme kapasitesine yönelik sorulara yanıt olarak, nükleer enerji ve nükleer santraller alanında uzmanlaşmaları amacıyla 300 mühendisin Ülkemiz tarafından eğitim amacıyla Rusya’ya gönderilmesinin kararlaştırıldığı ve bu kapsamda 50 mühendisin eğitime başladığı,

- Tasarı üzerinde söz alan bazı Komisyon üyelerimizin nükleer santrallerin tehlikelerine işaret eden görüşlerine yanıt olarak, nükleer santrallerden kaynaklanan kaza riskinin yerel değil küresel olduğu ve topraklarımızda olmamasına rağmen yakın mesafedeki nükleer santrallerden kaynaklanan riskleri Ülkemizin zaten taşıdığı

ifade edilmiştir.

Komisyon üyelerimizin çoğunluğu tarafından; başta tıp olmak üzere hayatımızı kolaylaştıran birçok alanda kullanılan nükleer enerjinin Ülkemizin büyümeye bağlı enerji ihtiyacını karşılamak için gerekli olduğu; nükleer enerjinin stratejik bir boyutunun da bulunduğu ve etrafımızdaki ülkelerin neredeyse tamamının nükleer santrallere sahip olduğu gerçeğinden hareketle Ülkemizin de bu teknolojiye sahip olması gerektiği ifade edilmiş ve Anlaşmanın onaylanmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Diğer Komisyon üyelerimiz tarafından, nükleer enerji kullanımının çevre ve insanlar üzerindeki zararları, Orta Doğu'daki istikrar ve güvenliğe etkisi ile Anlaşmanın ticari bakımdan kârlılığı düşünülerek Tasarının aleyhinde oy kullanılacağı ve Komisyon raporuna muhalefet şerhi koyulacağı ifade edilmiştir.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek oy çokluğu ile maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının 1 inci, 2 nci, 3 üncü maddeleri ile tümü aynen ve oy çokluğu ile kabul edilmiştir. Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen Komisyon üyelerine 3 Kasım 2011 Perşembe günü saat 18:00'a kadar süre tanınmıştır.

Komisyon üyelerinden Aksaray Milletvekili Ali Rıza Alaboyun ve İstanbul Milletvekili Ahmet Berat Çonkar'ın Komisyon raporu üzerine özel sözcüler olarak atanması Komisyon tarafından kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Sözcü	Kâtip
<i>Volkan Bozkır</i>	<i>Osman Aşkın Bak</i>	<i>Gönül Bekin Şahkulubey</i>
İstanbul	İstanbul	Mardin
Üye	Üye	Üye
<i>Ali Rıza Alaboyun</i>	<i>Mehmet Ali Ediboğlu</i>	<i>Sinan Oğan</i>
Aksaray	Hatay	İğdır
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Muhallifim, muhalefet şerhi ektedir.)	
Üye	Üye	Üye
<i>Ahmet Berat Çonkar</i>	<i>İsmail Safi</i>	<i>Osman Oktay Ekşi</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
(Bu raporun özel sözcüsü)		(Muhallifim, muhalefet şerhi ektedir.)
Üye	Üye	Üye
<i>Osman Taney Korutürk</i>	<i>Rıfat Sait</i>	<i>Abdullah Çalışkan</i>
İstanbul	İzmir	Kırşehir
(Muhallifim, muhalefet şerhi ektedir.)		
Üye	Üye	Üye
<i>İdris Bal</i>	<i>Aytuğ Atıcı</i>	<i>Hasan Karal</i>
Kütahya	Mersin	Rize
	(Muhallifim, muhalefet şerhi ektedir.)	

KARŞI OY YAZISI

02.12.2011 tarihinde Dışişleri Komisyonu'nda görüşülen "Nükleer Enerjinin Barışçıl Amaçlarla Kullanımına Dair Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ürdün Haşimi Krallığı Hükümeti Arasında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı" ile ilgili karşı oy yazımız aşağıda sunulmuştur.

Anlaşmanın 2. maddesinde de belirtildiği üzere tarafların nükleer güç ve araştırma reaktörlerinin saha çalışmaları, tasarımı, inşası, işletmeye alınması, işletilmesi ve modernizasyonu, test edilmesi ve bakımı ile işletmeden çıkarılması konularında işbirliği yapılması öngörülmektedir. Bahsedilen konularda ülkemizin de Ürdün'ün de deneyim yoktur. Dolayısıyla tarafların deneyimsiz oldukları konularda işbirliği yapmaları düşünülemez. Nükleer santral gibi insan sağlığını ciddi olarak tehdit eden bir konuda yeterli bilgi ve teknoloji birikimi olmayan tarafların "işbirliği" yapması tehlikeli sonuçlar doğurabilir.

Dışişleri Komisyonu'nun anılan tarihteki toplantısına katılan Enerji Bakanlığı yetkilileri, ülkemizin şu anda bir nükleer santral yapacak yetkinlikte olmadığını, hatta yapılmış olan bir nükleer santrali kendi imkânlarımızla işletmenin bile zor olduğunu açıkça belirtmişlerdir. Buna rağmen "biz her şeyi yaparız" diyerek tasarıya olumlu oy vermek ve bu vebale ortak olmak bizce mümkün değildir.

Nükleer santraller başta kuruldukları bölgeler olmak üzere tüm dünyada önemli sorunlar yaratmaktadır. Nükleer atıklar milyonlarca yılda yok olmamakta ve bu atıklar için dünyada sürekli depolama alanları hala kurulamamaktadır. Çernobil ve en son Japonya'da Fukushima örneklerinde olduğu gibi, nükleer santrallerde meydana gelen kaza ya da sızıntı çok sayıda can kaybı, başta kanser olmak üzere birçok sağlık sorunu ve geniş bir çevre kirlenmesine neden olmaktadır. Ayrıca nükleer santrallerin bakım ve güvenlik maliyetleri kuruluş maliyetlerini aşmakta ve üretilen enerji tahmin edilenden çok daha pahalıya mal olmaktadır. Bu nedenlerden dolayı artık dünya nükleer santrallerden vazgeçmeye başlamıştır. İleri ülkeler artık enerjilerini güneş, rüzgâr, su, jeotermal ve organik atıklardan elde etmek ve enerjiyi verimli kullanmak için yatırım yapmaktadırlar. Ülkemizin de çevreye ve insan sağlığına zararı olmayan ve doğal kaynakları yok etmeden YENİLENEBİLİR olarak kullanılan, maliyeti düşük enerji kaynaklarına yönelmesi gerekmektedir. Ülkemiz yenilenebilir kaynaklar açısından oldukça zengin olup toplam enerji ihtiyacını buradan karşılama olanağı vardır.

Ülkemizde enerji tasarrufu ve verimliliği konularında da ciddi bir çalışma ve organizasyon eksikliği vardır. Bu eksiklik giderildiğinde birkaç nükleer santralin ürettiği enerji tasarruf edilebilir. Enerji Bakanlığı yetkilileri enerji dağıtımındaki kayıpların %8 olduğunu ifade etmişlerdir. Tahsilattaki kayıplar da göz önüne alındığında kayıp oranı %20'yi geçmektedir. Öncelikle bu sorunun çözümü gereklidir. Bu sorunlar çözüldüğünde ve yenilenebilir enerji kaynaklarına gerekli yatırımlar yapıldığında ülkemizin nükleer santrallere ihtiyacının kalmayacağı görülecektir.

Aytuğ Atıcı

Mersin

Osman Korutürk

İstanbul

Mehmet Ali Ediboğlu

Hatay

Oktay Ekşi

İstanbul

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

NÜKLEER ENERJİNİN BARIŞÇIL AMAÇLARLA KULLANIMINA DAİR TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE ÜRDÜN HAŞİMİ KRALLIĞI HÜKÜMETİ ARASINDA İŞBİRLİĞİ ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- (1) 17 Şubat 2011 tarihinde Amma'da imzalanan "Nükleer Enerjinin Barışçıl Amaçlarla Kullanımına Dair Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ürdün Haşimi Krallığı Hükümeti Arasında İşbirliği Anlaşması"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

NÜKLEER ENERJİNİN BARIŞÇIL AMAÇLARLA KULLANIMINA DAİR TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE ÜRDÜN HAŞİMİ KRALLIĞI HÜKÜMETİ ARASINDA İŞBİRLİĞİ ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

Başbakan Yardımcısı

B. Arınç

Başbakan Yardımcısı

B. Bozdağ

Avrupa Birliği Bakanı

E. Bağış

Çevre ve Şehircilik Bakanı

E. Bayraktar

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

T. Yıldız

Gümrük ve Ticaret Bakanı

H. Yazıcı

Kültür ve Turizm Bakanı

E. Günay

Milli Savunma Bakanı

İ. Yılmaz

Başbakan Yardımcısı

A. Babacan

Adalet Bakanı

S. Ergin

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı

N. Ergün

Dışişleri Bakanı

A. Davutoğlu

Gençlik ve Spor Bakanı

S. Kılıç

İçişleri Bakanı

İ. N. Şahin

Maliye Bakanı

M. Şimşek

Orman ve Su İşleri Bakanı

V. Eroğlu

Ulaştırma Bakanı

B. Yıldırım

Başbakan Yardımcısı

B. Atalay

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı

F. Şahin

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

F. Çelik

Ekonomi Bakanı

M. Z. Çağlayan

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı

M. M. Eker

Kalkınma Bakanı

C. Yılmaz

Milli Eğitim Bakanı

Ö. Dinçer

Sağlık Bakanı

R. Akdağ

**NÜKLEER ENERJİNİN BARIŞÇIL
AMAÇLARLA KULLANIMINA DAİR
TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
İLE
ÜRDÜN HAŞİMİ KRALLIĞI HÜKÜMETİ
ARASINDA
İŞBİRLİĞİ ANLAŞMASI**

**NÜKLEER ENERJİNİN BARIŞÇIL AMAÇLARLA KULLANIMINA DAİR
TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
İLE
ÜRDÜN HAŞİMİ KRALLIĞI HÜKÜMETİ
ARASINDA
İŞBİRLİĞİ ANLAŞMASI**

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Ürdün Haşimi Krallığı Hükümeti (bundan sonra "Taraflar" olarak adlandırılacaktır),

Türkiye Cumhuriyeti ve Ürdün Haşimi Krallığı arasında mevcut olan dostça ilişkiler TEMELİNDE,

Her iki Devletin de Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın (UAEA) Üye Devletlerinden olması ve 1 Temmuz 1968'de yapılan Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşmasına (NPT) taraf olması gerçeğini İDRAK EDEREK,

Türkiye Cumhuriyeti ve Ürdün Haşimi Krallığı arasında her iki tarafa faydalı olacak ekonomik ve teknik ilişkileri eşitlik, iç işlerine ve her iki Devletin egemenliğine müdahale etmeme temelinde geliştirmeyi ARZU EDEREK,

Nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla kullanımı alanında işbirliğinin ve nükleer ve radyasyon güvenliğinin güvence altına alınmasının önemini VURGULAYARAK,

Aşağıdaki şekilde anlaşmaya varmışlardır:

MADDE 1

İlgili yasal ve uluslararası yükümlülüklerine göre Taraflar, nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla kullanımı alanında bilimsel, teknik ve ekonomik işbirliğini, ulusal nükleer programlarının ihtiyaçları ve önceliklerine uygun olarak geliştireceklerdir.

İşbu Anlaşmanın hükümleri her bir Taraf Devletin nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla kullanımı ile ilgili taraf olduğu diğer uluslararası anlaşmalar kapsamındaki hak ve yükümlülüklerini etkilemeyecektir.

İşbu Anlaşmada kullanılan terimlerin tanımları UAEA tarafından kabul edilen terminoloji ile tamamen uyumludur.

MADDE 2

Taraflar nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla kullanımı konusunda aşağıdaki alanlarda işbirliği yapacaklardır:

1. Nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla kullanımı alanında, bilimsel araştırma ve eğitim ve öğretimde İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi;
2. Kontrollü füzyon;

3. Nükleer güç ve araştırma reaktörlerinin saha çalışmaları, tasarımı, inşası, işletmeye alınması, işletilmesi ve modernizasyonu, test edilmesi ve bakımı ile işletmeden çıkarılması;

4. Nükleer güç ve araştırma reaktörleri için yakıt demetleri ve ekipmanlar dahil nükleer maddelerin temini ve nükleer yakıt çevrimi hizmetlerinin ve işbu Anlaşma kapsamındaki diğer ilgili hizmetlerin temini;

5. Uranyum yataklarının araştırılması ve amenajmanı;

6. Nükleer güvenlik ve radyasyondan korunma düzenleme faaliyetleri de dahil olmak üzere, nükleer güç ve araştırma reaktörlerinde kullanım için gerekli nükleer malzemeler dahil malzemelerin üretimi, bileşenlerin geliştirilmesi, tasarımı ve üretimi;

7. Gelişmiş ve yenilikçi nükleer reaktör ve nükleer yakıt çevrimi teknolojilerinin geliştirilmesi;

8. Nükleer güvenlik ve lisanslama, radyasyondan koruma ve çevre yönetimi, acil durum müdahale planlaması ve nükleer veya radyolojik kaza halinde hazırlıklar ve radyoaktif atık yönetimi;

9. Nükleer ve radyoaktif madde sayımı ve kontrolü;

10. Nükleer emniyet;

11. Nükleer madde dahil malzemelerin taşınması, üretimi ve temini;

12. Radyoizotopların üretimi ve uygulanması;

13. Radyasyon teknolojilerinin uygulanması ve ilgili tesislerin yapımı;

14. Su kaynaklarının yönetimi ve desalinasyonu;

15. Taraflar arasında yazılı olarak kararlaştırılabilecek diğer ek işbirliği alanları.

MADDE 3

Anlaşmanın 2nci Maddesinde öngörülen işbirliği aşağıdaki şekilde uygulanacaktır:

1. Karşılıklı olarak anlaşılan projelerin uygulanması;

2. Bilimsel araştırma ve teknoloji geliştirme alanlarında özel projelerin uygulanması için ortak çalışma gruplarının oluşturulması;

3. Bilimsel ve teknik bilgilerin değişimi;

4. Uzman, eğitmen ve öğrenci değişimi;

5. Bilimsel çalışma toplantıları, konferanslar ve sempozyumlar düzenlenmesi;

6. Araştırma ve teknolojik sorunlarda danışmanlık;

7. Bilimsel ve teknik personelin eğitimi;

8. Taraflarca yazılı olarak kararlaştırılabilecek diğer işbirliği şekilleri;

MADDE 4

Anlaşmanın uygulanması amacıyla Taraflar Yetkili Kurumlar atayacaklardır:

Türkiye Cumhuriyeti'nde - Türkiye Atom Enerjisi Kurumu

Ürdün Haşimi Krallığı'nda – Ürdün Atom Enerjisi Komisyonu

Taraflar, başka bir Yetkili Kurum atamaları veya ismini değiştirmeleri durumunda diğer tarafı diplomatik kanallar yoluyla hemen bilgilendireceklerdir.

MADDE 5

İşbu Anlaşmanın 2 nci Maddesindeki alanlarda işbirliği, Türk Yetkili Kurumu tarafından yetkilendirilen Türk kuruluşları ve Ürdün Yetkili Kurumu tarafından yetkilendirilen Ürdün kuruluşları arasında, Taraf Devletlerin ilgili mevzuatına uygun olarak işbirliğinin finansal koşullarının yanı sıra hak ve sorumluluklarını da tanımlayan uygulama düzenlemeleri yoluyla yürütülecektir.

MADDE 6

1. İşbu Anlaşma kapsamındaki faaliyetleri kontrol ve koordine etmek, Anlaşmanın uygulaması sırasında ortaya çıkacak hususları gözden geçirmek, nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla kullanımı alanındaki işbirliğindeki karşılıklı çıkarlar hakkında istişarelerde bulunmak için Taraflar, Tarafların Yetkili Kurumlarınca belirlenecek temsilcilerden oluşan bir Ortak Koordinasyon Komitesi oluşturacaklardır.

Ortak Koordinasyon Komitesinin toplantıları gerekli oldukça dönüşümlü olarak Türkiye Cumhuriyeti ve Ürdün Haşimi Krallığı'nda yapılacaktır.

2. Gerektiğinde, Tarafların Yetkili Kurumları Ortak Koordinasyon Komitesi altında çalışma grupları kuracaktır.

MADDE 7

1. Anlaşma kapsamında, Türkiye Cumhuriyeti veya Ürdün Haşimi Krallığı'nın devlet sırrı durumundaki bilgilerin değişimi yapılmayacaktır.

2. İşbu Anlaşma kapsamında aktarılan veya Anlaşmanın uygulaması sırasında oluşturulan ve aktaran Tarafça sınırlı erişime tabi olduğu kabul edilen bilgilerin, açıkça böyle oldukları belirtilmeli ve işaretlenmelidir.

3. İşbu Anlaşma kapsamında aktarılan veya işbu Anlaşmanın uygulaması sırasında oluşturulan bilgiler için bilgi değişim prosedürleri ve korunma seviyeleri bilgi değişiminin başlamasından önce Ortak Koordinasyon Komitesi tarafından ilgili Devletin uygun ulusal mevzuatı ile uyumlu şekilde belirlenecektir.

4. Bu şekilde tanımlanan bilgiyi alan taraf, bu bilgiyi, aktarım yapan Tarafın sağladığı koruma seviyesinde koruyacaktır. Bu tür bilgiler, aktarım yapan Tarafın yazılı izni olmadan Üçüncü Tarafalara açıklanamaz veya aktarılamaz.

Taraflar gizli bilgilere erişimi olan personel sayısını kısıtlayacaktır. Bu tür bilgiler ilgili Taraf Devletin yasa ve mevzuatına göre korunacaktır.

İşbu Anlaşma kapsamında aktarılan bilgi, sadece işbu Anlaşmanın amaçlarına uygun ve bu amaçlar için kullanılacaktır.

MADDE 8

Taraflar, ilgili yasal mevzuatları ve Türkiye Cumhuriyeti ve Ürdün Haşimi Krallığı'nın Taraf olduğu uluslararası Antlaşmalar kapsamında, işbu Anlaşma ile aktarılan veya oluşturulan fikri mülkiyet haklarının etkin bir şekilde korunmasını temin edeceklerdir.

Anlaşma kapsamında işbirliğinin uygulanması sırasında aktarılan veya ortaklaşa oluşturulan fikri mülkiyet haklarının korunması ve dağıtımı hususu, Tarafların yetkili kuruluşları tarafından işbu Anlaşmanın 5 inci Maddesine göre yapılan uygulama düzenlemeleri yoluyla düzenlenecektir.

MADDE 9

1. İşbu Anlaşma kapsamındaki çift kullanımlı madde ve ekipmanlarla birlikte, nükleer maddeler, ekipmanlar ve nükleer olmayan özel maddelerin ve ilgili teknolojilerin ihracı, Türkiye Cumhuriyeti ve Ürdün Haşimi Krallığı'nın Taraf olduğu 1 Temmuz 1968 tarihli Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşmasından kaynaklanan Tarafların yükümlülüklerine göre uygulanacaktır.

2. İşbu Anlaşma kapsamında alınan nükleer maddeler, ekipmanlar, nükleer olmayan özel maddeler ve ilgili teknolojiler ve hatta bunlardan veya bunların kullanımı sonucu üretilen nükleer ve nükleer olmayan özel maddeler, ekipman ve tesisler;

Nükleer silahlar ve başka nükleer patlayıcılar imal etmek veya herhangi bir askeri amaca ulaşmak için kullanılmayacaktır.

UAEA'nın "Nükleer Maddeler ve Nükleer Tesislerin Fiziksel Korunması" (INFCIRC/225/Rev.4) dokümanında tavsiye edilen düzeylerden daha düşük olmayan düzeyde, alıcı Tarafın ulusal mevzuatına uygun olarak fiziksel koruma altında olacaktır.

Ancak öncesinde diğer Tarafın verdiği yazılı onay üzerine işbu maddenin şartları altında alan Taraf Devletin hükümlerinden başka bir ülkeye ihraç edilebilir, yeniden ihraç edilebilir veya aktarılabilir.

3. İşbu anlaşma kapsamında alınan nükleer maddeler ile işbu anlaşma kapsamında alınan nükleer maddelerin, ekipmanların, nükleer olmayan özel maddelerin ve ilgili teknolojilerin kullanılması ile üretilen nükleer maddeler, Türkiye Cumhuriyeti topraklarında veya hükümlerinde buldukları süre boyunca 30 Haziran 1981 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile UAEA arasında NPT Çerçevesinde Güvenlik Denetimi Uygulanması Anlaşmasının şartlarına, Ürdün Haşimi Krallığı'nın topraklarında veya hükümlerinde buldukları süre boyunca uygulanabildikleri ölçüde 5 Aralık 1974 tarihli Ürdün Haşimi Krallığı ile UAEA arasında NPT Çerçevesinde Ürdün Haşimi Krallığı'nın topraklarında Güvenlik Denetimi Uygulanması Anlaşmasının şartlarına tabi olacaklardır.

4. İşbu Anlaşma kapsamında aktarılan nükleer madde ve alıcı Taraf Devletin topraklarında, işbu Anlaşma kapsamında aktarılan nükleer madde, ekipman, özel nükleer dışı maddenin kullanımından elde edilen madde, Uranyum-235 olarak %20'den fazla zenginleştirilmeyecektir ve öncesinde aktaran Tarafın yazılı onayı olmaksızın plütonyumu ayırmak amacıyla radyo kimyasal bir şekilde yeniden işlenmeyecektir.

5. İşbu Anlaşma kapsamında herhangi bir Tarafça aktarılan veya yeniden üretilen nükleer amaçla kullanılan çift kullanımlı ekipman ve malzemeler ilgili teknolojileriyle birlikte ancak nükleer patlayıcı cihaz imali ile bağlantılı olmayacak şekilde, beyan edilmiş amaçları için kullanılacaktır.

6. Bu Maddenin 5 inci paragrafındaki bu tür ekipman, malzeme ve ilgili teknolojiler, diğer Tarafın yazılı izni olmaksızın, UAEA güvenlik denetimi anlaşmalarına tabi olmayan herhangi bir başka tesiste kullanılamaz, çoğaltılamaz/kopyalanamaz, değiştirilemez, üçüncü taraflara yeniden ihraç edilemez veya aktarılamaz.

MADDE 10

İşlenmiş yakıtın kimyasal yeniden işlenmesi, izotopik uranyum zenginleştirme ve ağır su üretimi tesisleri, bunların ana bileşenleri ve bu nedenle üretilen herhangi bir madde ile uranyum-235 açısından %20'den fazla zenginleştirilmiş uranyum, plütonyum (uranyum plütonyum karma yakıt hariç), işbu Anlaşmada yapılacak bir tadilatla sağlanmadıkça işbu Anlaşma kapsamında transfer edilemez.

MADDE 11

Anlaşma kapsamındaki işbirliğinin uygulanmasından doğan nükleer hasarın sorumluluğu, Anlaşmanın 5 inci Maddesine ve Taraf Devletlerin ilgili mevzuatlarına ve uluslararası yükümlülüklerine göre neticelendirilen uygulama düzenlemelerinde tanımlanacaktır.

MADDE 12

1. İşbu Anlaşmanın yorumlanması veya uygulanması ile ilgili herhangi bir anlaşmazlık karşılıklı istişaretle çözülecektir.

2. Eğer Taraflar arasındaki anlaşmazlık bu şekilde çözülemezse, herhangi bir Tarafın talebi üzerine, yazılı tahkim talebinin alınmasından sonraki 6 ay içinde bir tahkim heyetine götürülecektir.

3. Böyle bir tahkim heyeti her bir durum için ayrı ayrı aşağıdaki yöntemle oluşturulacaktır. Tahkim talebinin alınmasından sonraki üç ay içinde her bir Taraf tahkim heyetine bir üye atayacaktır. Ardından bu iki üye, üçüncü bir devlet uyuğundan ve her iki Tarafın onayı üzerine atanacak olan tahkim heyetinin Başkanını seçecektir. Başkan, diğer iki üyenin atanmasından sonraki iki ay içinde atanacaktır.

4. Eğer bu Maddenin 3 üncü paragrafında belirtilen süre içinde gerekli atamalar yapılmamışsa, herhangi bir Taraf, Taraflar arasından başka bir anlaşma olmaması halinde, gerekli atamaların yapılması için Uluslararası Adalet Divanı (bundan sonra "UAD" olarak adlandırılacaktır) Başkanını davet edebilir. Eğer UAD Başkanı herhangi bir Taraf devletin uyuğundansa veya başka bir nedenle bahsi geçen işlevi yapmaktan alıkonuluyorsa, gerekli atamaları yapmak üzere Başkan Yardımcısı davet edilecektir. Eğer UAD Başkan Yardımcısı herhangi bir Taraf devletin uyuğundansa veya başka bir nedenle bahsi geçen işlevi yapmaktan alıkonuluyorsa, herhangi bir Taraf devletin uyuğundan olmayan veya başka bir nedenle bahsi geçen işlevi yapmaktan alıkonulmayan bir sonraki en kıdemli UAD üyesi gerekli atamaları yapmak üzere davet edilecektir.

5. Tahkim heyeti kararını oy çokluğuyla verecektir. Böyle bir karar her iki Taraf için de bağlayıcı olacaktır. Her Taraf, kendi heyet üyesinin ve tahkim işlemindeki temsiline maliyetini kendisi karşılayacaktır. Başkanın maliyeti ve diğer maliyetler Taraflarca eşit olarak paylaşılacaktır. Bununla birlikte tahkim heyeti kararında iki Taraftan birinin daha yüksek oranda maliyeti karşılamasına hükmedebilir ve bu karar her iki Taraf için de bağlayıcı olacaktır.

6. Tahkim prosedürü tahkim heyeti tarafından belirlenecektir.

MADDE 13

1. İşbu Anlaşma, Tarafların, anılan belgenin yürürlüğe girmesi için gerekli yasal usullerin tamamlandığını birbirlerine diplomatik yollarla bildirdikleri son yazılı bildirim alındığı tarihte yürürlüğe girecek olup, onbeş (15) sene yürürlükte kalacaktır.

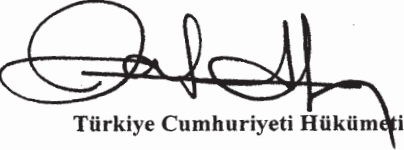
2. Taraflardan birinin Anlaşma'nın sona erme tarihinden en az altı (6) ay önce diğer Tarafa Anlaşma'yı sona erdirmeye niyetini yazılı olarak ve diplomatik kanallar vasıtasıyla bildirmemesi durumunda, işbu Anlaşma'nın geçerliliği otomatik olarak beş (5) yıllık süreler için uzayacaktır.

3. Anlaşmanın sonlanması, Taraflar başka bir şekilde anlaşmadıkça, Anlaşma yürürlükteyken başlatılan fakat Anlaşmanın sonlandırılacağı gün tamamlanmamış olan program ve projelerin uygulamasını etkilemeyecektir.

4. Anlaşmanın sonlandırılması durumunda, Tarafların Anlaşmanın 7 nci, 8 inci, 9 uncu ve 10 uncu Maddelerinde belirtilen yükümlülükleri, Taraflar başka bir şekilde anlaşmadıkça, geçerli olacaktır.

5. Anlaşmadaki değişiklik ve düzeltmeler Tarafların yazılı onayı üzerine yapılabilir.

İşbu Anlaşma 17 Şubat 2011 tarihinde Amman'da Türkçe, Arapça ve İngilizce ve herbiri eşit bir şekilde özgün olarak iki nüsha halinde yapılmıştır. Eğer metnin yorumlanması ile ilgili olarak herhangi bir anlaşmazlık ortaya çıkarsa, İngilizce metin geçerli olacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti

Adına

Zafer Alper

Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanı

Khaled Toukan

Ürdün Haşimi Krallığı Hükümeti

Adına

Dr. Khaled Toukan

Enerji ve Maden Kaynakları Bakanı